

SMRTNA OZLJEDA RUKOVATELJA UTOVARIVAČEM U CIGLANI

Dana 23. listopada 2004. godine u djelatnosti proizvodnje opekarskih proizvoda smrtno je stradao radnik V.Š., star 55 godina. Neposredno nakon događaja pristigli su djelatnici PP Ilok, a potom i istražni sudac. Nadzor nad primjenom zakonskih odredbi iz zaštite na radu obavljen je 25. listopada 2004., odnosno kada je inspektor rada obaviješten o predmetnom slučaju.

OPIS DOGAĐAJA

Neposredno prije pogibije stradali radnik je obavljao poslove na radnom mjestu rukovatelja strojevima u gliništu (utovarivač). Toga dana je radnik dovezio glinu radnim strojem, osam tonskim utovarivačem ULT-160, s gliništa na mjesto istovara, betonsku pistu ispred pogona za preradu gline (udaljenost od gliništa do mjesta istovara je oko 100 metara). Došavši na mjesto istovara zaustavio je radni stroj na udaljenost oko pet metara od manjeg metalnog vagoneta koji se nalazio na postolju. Nekoliko metara od vagoneta za prijevoz gline nalazio se izvađeni motor kamiona FAP. Iz nepoznatih razloga radnik je prišao motoru, podigao poklopac motora te potegao polugu koja je vezana za visokotlačnu linijsku (rednu) pumpu, s jedne strane i za papučicu akceleratora, s druge strane (polugu za „gas“). Na taj način je, preko centrifugalnog regulatora broja okretaja, povećao količinu goriva

koja se ubrizgava u cilindre motora, a što je rezultiralo naglim kretanjem utovarivača unatrag. Zbog trzaja teškog stroja izgubio je ravnotežu te se svom težinom oslonio na polugu koja se, zbog težine tijela, savila prema dolje na taj način maksimalno povećavajući „gas“, što je imalo za posljedicu nagli trzaj i brzo kretanje utovarivača. Tu nezgodu je vidio i jedini svjedok događaja koji je dao pisanu izjavu inspektorima rada. Dalje se sve skupa nastavilo kretati u smjeru izvađenog kamionskog motora, gdje se zaustavilo nakon što je stradali, zbog teških ozljeda, ispustio polugu. Kada se poluga „gasa“ oslobođena potiska vratila pod djelovanjem opruge na početni položaj za rad motora u slobodnom hodu, i kretanje utovarivača je prestalo.

Kasnijim analiziranjem utvrđeno je da se u kabini utovarivača nalaze dvije ručice s kojima se bira smjer kretanja i stupanj prijenosa mjenjača utovarivača. Obje poluge se nalaze s lijeve strane upravljača. Desna ručica je za izbor smjera gibanja utovarivača naprijed – natrag. Lijeva ručica je ručica mjenjača kojom se bira stupanj prijenosa (od četiri moguća). Izvršen je pokus na način da je desna ručica postavljena u položaj za vožnju naprijed, a lijeva ručica u prvi stupanj prijenosa. Jedan radnik je stao pored utovarivača (oponašajući pretpostavljenu radnju poginulog) i potisnuo polugu gasa, pri čemu je došlo do povećanja broja okretaja motora i laganog pokretanja

utovarivača prema naprijed. Kada je poluga gasa oslobođena potiska i vratila se (zbog djelovanja opruge) natrag na početni položaj, kretanje utovarivača je prestalo. Dakle, dokazano je da pri malom broju okretaja utovarivač stoji na mjestu, bez obzira što je ručica za izbor smjera postavljena u položaj za naprijed ili natrag. Osim toga, dokazano je da je moguće pokrenuti utovarivač izravnim djelovanjem na polugu gasa koja se naziva na linijskoj visokotlačnoj pumpi.

Slika 1. Utovarivač ULT - 160

Slika 2. Poluga za regulaciju količine ubrizganog goriva

PROVEDBA PROPISA ZAŠTITE NA RADU

Temeljem ugovora o radu stradali radnik postavljen je na obavljanje poslova rukovatelja strojevima u gliništu. Na zahtjev inspektora rada

poslodavac je predočio test o provjeri znanja koji nije potpisao radnik, tako da predstavlja nevjerodostojan dokument. Nema dokaza o praktičnoj osposobljenosti, kao niti dokaza o provjeri praktične osposobljenosti. Isto tako nema dokaza o stručnom osposobljavanju za rukovatelja utovarivačem. Utovarivač je pregledalo ovlašteno trgovačko društvo, sastavljen je zapisnik i izdano propisano uvjerenje o njegovoj ispravnosti. Za radnika je poslodavac predočio dokaz o provedenom zdravstvenom pregledu specijaliste medicine rada. Na radnom stroju nisu istaknuti znakovi koji bi upozoravali na moguće opasnosti prilikom rukovanja.

POVREDA PROPISA

Poslodavac je počinio sljedeće povrede propisa:

- Odredba članka 27., stavak 1. Zakona o zaštiti na radu (N.N., br. 59/96., 94/96., 114/03. i 100/04. – u daljnjem tekstu: Zakona) kojom je regulirano da poslodavac ne smije dopustiti samostalno obavljanje poslova radnicima koji prethodno nisu osposobljeni da ih obavljaju bez ugrožavanja vlastitog života i zdravlja te života i zdravlja drugih radnika, a koja je sankcionirana odredbom članka 108., stavak 1., podstavak 11., stavak 2. i 3. Zakona.
- Odredba članka 43., stavak 2. Zakona kojom je regulirano da je poslodavac dužan osigurati da strojevi i uređaji u svakom trenutku budu u ispravnom stanju, a koja je sankcionirana odredbom članka 109., stavak 1., podstavak 7., stavak 2. i 3. Zakona.
- Odredba članka 72., stavak 1. Zakona kojom je regulirano da je poslodavac dužan izvijestiti inspekciju rada o smrtnoj, teškoj ili skupnoj (dva ili više radnika) ozljedi odmah po nastanku događaja, a koja je sankcionirana odredbom članka 109., stavak 1., podstavak 18., stavak 2. i 3. Zakona.

- Odredba članka 271., stavak 2., a u vezi članka 265., stavka 2. Kaznenog zakona (N.N., br. 110/97.) jer kao odgovorna osoba, ovlaštenik poslodavca za poslove zaštite na radu nije postupio prema propisima o pravilima zaštite na radu.

PODUZETE INSPEKCIJSKE MJERE

Po završetku inspekcijskog nadzora inspektor rada je na temelju ovlaštenja prema odred-

bama Zakona o Državnom inspektoratu (N.N., br. 76/99., 96/03., 151/03., 160/04., 174/04., 33/05. i 48/05.), naredio poslodavcu reviziju procjene opasnosti, zabranio uporabu sredstva rada s povećanim opasnostima, podnio zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka protiv pravne i odgovorne osobe nadležnom Prekršajnom sudu, podnio prijavu s prijedlogom za pokretanje krivičnog postupka protiv odgovornih osoba nadležnom Državnom odvjetništvu.

*mr. sc. Pavao Dragičević
Državni inspektorat - P.J. Osijek
Ispostava u Vinkovcima*